

۲۴ کانون ثانی ۱۹۱۸

صافی : ۲۹

ایکینجی جلد

کتابخانه

علم ، صنعت و اخلاق دار هفته لی مجموعہ

و بوریاك باردی ایه - سلطنت ادعاستند بولونیورلر. لهیلر
تا موسقرویه قدر کلودر ، اوچنی دیمتری چار اولویور.
فقط بوآدمده یالانچی بر قاتولیک اولدینی قضاا و اهالی
عظیم بر هجانه لهیلر قارش بیقهرق - اجنی بووندیریغی
دفع ایدیلور .

بوکین تاریخی واقعه صادق قالمقهر بر تصویرایتدیکی
دوری دادناجانلادیرییور ، یاشاندیریور . زمانک سرای حیاتی ،
بو یازلرک عادت و ذهنتلری ، اهالینک عقیده و مفکوره لری ،
کلیسا و مناسرت حیاتی - جانلی لوحه لرایله اراشه ایدیلور : ماضی
جانانلوب یاشیلور .

آغا ارغلی احمد

عالمه تاریخی :

اسلامیتدن اول وصو کرا

ازدر اچ

— ۴ —

نکاحک مقدمه لری

حضرت پیغمبر ، ؑوله نمک ایستنیان قادی کورمکی
نجویز ایدرلردی : و الهک ، قلبه برقادین ایه ؑوله نمکی قوبدینی
کیسه نمک اوقادینه باقمسند زیان بو قدر ، یرلردی [۱] .
احمابدن بری ، انصاردن برقادین ایه ؑوله نمک ایست بوردی ،
حضرت پیغمبر بونک قادی ؑورممش اولدینی آکلانجه ،
کیدوب کورمسنی امر ایتدیلر [۲] . زیرا انصارک کوزلرند
برشیل وارد و بووردیلر [۳] . مغیره بن شعبه دیورک : زمان
نسویدم برقادین ایه ؑوله نمک اولدم ؛ حضرت پیغمبر بونی
خبر آلمنجه : قادی کوردمکی ؛ دیدیلر . خبر ، جوائی و یردم .
بونک اوزرینه : کورمه ایلسک ، بونکله آرا کز تالیف اولور
بووردیلر [۴] . صحاح و سنن کتابلرنده بونک جوازینه ،
حق یردرجه قدر لزومه دلالت ایدن متعدد سننلر مریدر .
حضرت پیغمبر ؑوله نمک ایستنه نوره کچ قادین آلمنی
توصیه ایدرلردی [۵] . نمکن اولدینی صورته قیزلری ترجیح

[۱] ابن ماجه فی سننه ۱ ج ۲۹۴ ، امام احمدی مستنده ، بیهقی
فی سننه .

[۲] سنن نسائی ۲ ج ۷۳ .

[۳] مسلم ۴ ج ۱۴۲ .

[۴] نسائی ۲ ج ۷۳ ، ترمذی ۱ ج ۲۰۲ .

[۵] شیرازی فی الالاب .

ایتمکی سوبلککاری ده متعدد حدیثلرده وارد اولمشدر [۱] .
مع مافیه احوال مساعد ایتدیکنه کورمه زوج و زوجه اوله چلرک
آراسنده یاشلرک فضل قفاوت ایتامسنه دقت ایه بونک التزام
بو یوریش اولدینی ده آکلانیورطن ایدرم . امام نسائی صحیحده
« قادینک یاشدائی ایه ؑولمنسی » عنوانی آلتنده شو حدیث
شرنی تخریج ایتکده در . « ابوبکر ، عمر رضی الله عنهما
حضرت فاطمه بی ایتدیلر ؛ رسول الله اولره فاطمه نك هنوز
کوچرک اولدینی سوبلدر . بونلری متعاقب علی رضی الله عنه
ایستنیجه قبول ایدرک اوکا تزویج ایتدیلر [۲] . حضرت علی
بو صیرده هنوز کنج اولوب ؑوله نمک ایستوردی .

دور سعادتده ؑوله نمک آرزوسنده بولومان کیسه نمک
ولسی ، یا خود کنسدیسی قادینک ولیسنه مراجعت ایدرک
حدوثنایله کله شهادت ، بر قوی آتی اوقودقدن سوکرا
قیزلری ایستیه رکه مصاهرت طلب ایدیلدیکی بیلدیریلردی .
بوکا « خالک کسریله » خطبه نامی یریلردی . قیزایسته نیلیرکن
خطبه ایرادی قبل الاسلامده موجود ایدی . اسلامیتده بونی
بعض تعدیللر ایه قبول ایتدی . باطالع قادینک ولیسی ده یتنه
بواسلوب اوزره برخطبه ایله مقابله ایدرک رضالری بیلدیرلردی
[۳] . بومراسی متعاقب مهر تمین ایدیلرک عقد اجرا
ایدیلردی : قیزک ولیسی برخطبه ایراد ایدرک ؑوشوقدر مهر ایله
قیزمی یا خود موکلمی ؑولانه تزویج ایتدم ، یردی . بونی ایشدن
زوج ، یا خود موکلمی ؑولانچی قبول ایتدم ، دیه جواب و یردی .
حضرت علینک حضرت فاطمه بی ایستدیکندن برقاچ کون
سوکرا انس (ر . ع) واسطه سیله ابوبکر و عمر و انصار (ر . ع) دن
برقاچی دعوت ایدیلدی . دعوتیلر برلشدیلر . حضرت علی
مجلسده یوقدی . حضرت پیغمبر سوزه باشلا یهرق حدوثنایله
بلوغ برخطبه ایراد بووردیلر . و الهک امریله قیزم فاطمه بی
دورت یوز مثقال کوموش مهر مقابلنده علی بن ابی طالس
تزویج ایدیرم : کندینی بوکا راضی اولورده ، بووردیلر .
بعده حضاره قوری خورما اکرام ایتدیلر .

بوآشاده علی (ر . ع) ده ایجرویه کیریوریلر . حضرت
پیغمبر اونک یوزینه باقریه تبسم بووردیلر . سوکرا : الهک
امری اوزرینه قیزم فاطمه بی دورت یوز مثقال کوموش مهر
ایله سکا تزویج ایدیرم ، بوکا راضیسنک ، دیه علی به خطاب
ایتدیلر . حضرت علی ده : اوت بوکا راضییم ، جوائی و یرنجی ،
فاطمه ایله علی ایچون : « قد جمع الله شکلمکما و اعز جدکما و یارک

[۶] طبرانی فی الاوسط ، سنن بیهقی و سائره .

[۷] سنن نسائی ۲ ج ۷۰ .

[۸] تبصره القضاة والاخوان ۱۴۹ .

(یامدی ۵۳ نهمی صحیفه ده در) .

عوفك، وولنديكنی ايشتكلى زمان كندى تيريك ايشتكدن
صوكر: «برقو بون ايله اولسون وليه ترتيب ايت بو يور مشلردى. [۱]

حضرت بيغمير: دوكون وليجه اولمز درلردى. [۲]
انس بن مالك ديورك: «بر وقت دوكوندن كلكنده اولان
چولوق چو جوق وقايدنلر حضرت بيغميره راست كلكيدلر؛ بيغمير
بونلرى كورنجه همان سه ويته زك قالدقلى و«اللهم، سز بنم ايچون
ناسك اك سه ولكيلر يسكز، بو يور ديلردى. [۳]

حضرت بيغمير خطبه نك كيزلى، فقط نكاحك علنى اولمىنى
نوصيه ايدلرلدى. «نكاحى اعلان ايديكز، مسجدلرده ياپكز،
بوكا دف چايكز، بو يورلردى. [۴] «نكاحى بيلدريكز
و بوكا دف چاليسكز، درلردى. [۵] «دسبع بنت مموذ
ديردي كه كلين اولدين كيجنك صبايحى حضرت بيغميره و موزه
كلدى، شيمدى سنك (برمستله دولاييسله حضوريه كيروب
فراشه اوتورمىش اولان خالدين ذ كوانه خطاب ايدور [۶])
اوتوردنك كې شوبله بنم فراشه اوتوردلر. ياعده جاريه
واردى. بونلر دقلرى چالهرى بدر وقعه سنده شهيد اولان
بابا ليرى ياد ايدورلردى. نهايت برى: «فينسانى يعل مافى
غد... (بزم آرازده يارين نه اله جنى بيلن ني وارد...)
جمله سيله ترعه باشلامشى؛ بونك اوزونه حضرت بيغمير:
«يوق... بونى سويله ميگيز، يارين نه اوله جنى آنجاك الله تعالى
بيلير، سز اوله سويلدبكر كزه دوام ايدك...، بو يور ديلر [۷].

ايرحال نبويدن صوكر اصحاب كرامده خطبه، نكاح،
و«وله نه چكى قادي قورمك وساير نكاحك مقدمه لرى حقنده
عصر سعادته تقرر ايان اصولدن آيريلدلر. خلفاى راشدين
دورى بو خصوصلرده طبق عصر سعادت كې كلوب كجدى.
حضرت ابوبكرده بيغمير (ع.م.) كې ايتك و«ولتسى، بكار
قالمامسى ترواخ ايدلرلدى. اودورلده بكارلك ساي چوقاق
معيشت قورقوسى اولديندن حضرت ابوبكر قرآن كريمده
و«وله نلرلا كيجديره چكلى حقسنده كى وعدى خاطرله تيور
«غسانى نكاحده آرايكز...، دپورلردى. [۸] حضرت
عمرلده عىنى يولى اختيار ايشتكلى رنه و«لن فقيرلرلا احتياجه

[۱] ابن داود، ابن ماجه ج ۳، ۳۰۲، ترمذى ج ۱، ۲۰۳،

بخارى ج ۶.

[۲] [۲] نسائى فى سننه، امام احمد فى مستنده

[۳] بخارى ج ۶، ۱۴۴

[۴] ترمذى ج ۱، ۲۰۲.

[۵] مسلم ج ۴، بخارى ج ۶، ۶۰۶.

[۶] ابن ماجه ج ۱، ۳۰.

[۷] بخارى ج ۶، ترمذى ج ۱، ۲۰۰، ابن ماجه ج ۱، ۳۰۰.

[۸] كترالعمال ج ۸، ۲۸۵.

عليكمسا و اخرج منكما كثيرا طيباً، ديه تيريك و خير دعا
ايدلر [۱].

ايشته طرفين آراسنده بو صورتله جريان ايدن عقد، نكاحدن
عبادت اولوب قيزك ولىسى طرفسندن ايراد ايديلن نطق،
(خالك ضمه سيله) خطبه، در. حضرت بيغمير نكاح خطبه سنى
ايجايدين بمضاريته تمام بو يور مشلردى [۲].

عصر سعادتده و«وله نك ايشته ين ارلك كنديسى، ياخود
وكيل ولىسى قيزك ولىسنه مراجعت ايشديكى كې، بعضاً قاديئك
ولىسى بكسندكلرينه مراجعت ايله قيزى عرض ايشديكى ده
اولوردى. نصلكه حضرت عمر، قيزى حفصه طول قاليجه
حضرت عثمانه مراجعت ايدورك قيزى عرض ايتش، عثمان بر
چاچ كرن كچكدن صوكر شو صيرالده و«وله نك فكرنده
بولونمادىنى سويلشدى. بونك اوزرينه ابوبكره مراجعت ايتش
اوده بوكا قارشى سكوتى اختيار ايتشدى. نهايت، حفصه
حضرت بيغمير طرفسندن استيلهرك آليجه، ابوبكر، عمره
(ر.ع.) ظن ايدورمك نه ان وقت بكا دارلمشك، بن،
بيغميرك حفصه سويلديكى خاطرله ديفمندن، سكا بر جواب
ويرمه مش، بيغميرك سرنى فاش ايتيده مناسب بوله ماشدم.
مع مافيه حضرت بيغمير آلمدين صورتده حفصه بن
ايشته بچكدم. [۳] ديه ترضيه ورمشردى.

بعضاً قاديئرلك كندى كنديلرى عرض ايشتكلى ده
اولوردى. نصلكه برقاين حضرت بيغميره مراجعت ايدورك
يارسول الله، كندى سكا زوجه ايدورم، ديشدى. بيغمير
قاديئه سوزدهرك قاديئ و بكنمده، صوكر باشى ساللاى. قادين
ايشديكى بوله مينجه اوراده اوتوردى. ايجايدين برى قالدق،
يارسول الله سز ايشته مپورسه كز، بو قاديئ بكا تزويج ايديكز،
دباى... نهايت اذربندن بيلديكى قرآن كريمدن برمقدارى
قاديئه اوكرنك، مقابنده تزويج اولدى. [۴]

حضرت بيغمير و«وله نلرلى كوردىكى زمان تيريك ايدورك
اونلره خير دعائ ايدلرلدى. [۵]

حضرت بيغمير و«ولنديكلى زمان احوال مساعده ايدرسه
وليجه بيرافازلردى. زينبى الدقلى زمان برقويون كهرك
وليجه ترتيب ايتشلردى. صفيه نك وليجه سنده حضاره سويلق
ايله خورما بيدريدلر. [۶] بعدالجهرت عبيد الرحمن بن

[۱] كتاب الصواعق لابن حجر.

[۲] ابن داود، ابن ماجه ج ۲، ۲۹۹، سنن ترمذى ج ۱، ۲۰۵.

[۳] بخارى ج ۶، ۱۳۰.

[۴] بخارى ج ۶، ۱۳۱.

[۵] ابن ماجه ج ۱، ۳۰۱، ابن داود.

[۶] ابن ماجه ج ۱، ۳۰۲.

آلتق ایستہ یان کورمک خصوصہ دہ علما ایکہ
آریلووردی برقی سندرل غفلت ایدرک بونک جائز
اولہ بہ جغہ قائلدی . اکثریت بونی تجویز ایدیوردی . شو
قدر وارکہ امام مالک آلتہ حق قادینک یوزیتہ ایکہ آووجہ ،
امام ابوحنہ بونلرہ برابر ایکہ آغٹہ بمعضری دہ ایکہ عضوی
مستتلا اولان اوزرہ بوتون وجودیتہ باقیسلہ بیلہ جکی
سویلووردی . [۱]

علمی ثابت

خجانیہ

مختصر

قائدی !

غریب غریب قازانیم لیرلری آووج آووج خرج ایتک نیم
آلدن کلز . مصرفی ابرادہ اویدرمای حیاتک اُک بیوک وظیفہ سی
سایارم . فقط اخلاق کی وظیفہ دہ خطہ کورہ دیکشور . ملکیتنک
حدود کی آئینہ ہر تورو فکرت لریم ، عمدہ لریم آلت اوست اولووردی .
باشقا ہوا ، باشقا محیط ، باشقا افق بزدہ باشقا قائلر اویانیدیور .
بز بونک فرقہ اولووردی .

بر ...

اما ، حالبوکہ بن حدودی کچر کیمز اُک اساسی ، اُک اونق
سجہمک ، یعنی « مصرفی ابرادہ اویدرمای قضاہتک بوزلدی ،
صیجانی ہوادہ باشمہ دوکرلن بوزلر بر دوش بانیوسی قادیار صریح
بر تحسلہ دودیم . یعنی بیلہ و ایزی یوغمی صرف ایشدم . بوقہ
اولہ فرقہ اولیایق دکل ... باقکزناسل : کوز تہدہ کی آتشمین
قالان عرصاتک اوزرہ بر کوشمکیز قوزا بیدک خولباسیہ پدی
سنہد بر یکدیریکم یارانک پکی « نہ اولور نہ اولماز ؟ » دیہ یاغہ
آتشمین . عرمدہ ایلک دفعہ اولارق وایانق ، برلیی ، پاریسی ،
لوندروانی کورمکچکم . داہا استانبولہ ایکن :

— سہات یاہام . ایکچی ، یاخوادوچوچی صنف اونلرہ
یاتارم . کوندوزلی چوچہ طیفقیر ، آقام یکلری بہم .

دیوردم . فقط داہا قاپدین چیفمادن اُودک یازار چارشیہ
اوہ یوردی ، اوچ قات البیہ ایصنارلام . بر بوچوق آلتق بوجیم
ہوایہ اوچدی . یکی بوطنار ، یکی کوملکلر ، کوزمل بر باولر ،
فلان ... یارم آلتق واردائی کچدی . ایکہ شابقا ... وای آتاسی !
اولہ ہالکہ . بزم اون فہ بدل ! بوقادار حاضرلندن موکرا ،
کیندم ، غیر اختیاری برمنی موقع براتیائی واغون بیاتی آلدیم . بول
آرقاداشلم بش یاغودی ، اوچ دوم ، برمصرف کنجیدی . بوکینجک
اسی او قادیار توفیقیکہ هیچ اونوتنام : حمد باباناق بک الرضا !
سوفرادہ قارشی قارشی بہدوشدک . آجق یاطرلوما رفکندہ اوزون ،
چیرکین بر سیا ... قالین دودائی دیشک بر آغیز ... بر کلہ تورکچہ
بیلمہ یوردی . فرانسہ نووشنہ باشلاق . بکا ، بویوک آدامارہ خاص
برتکیفہ لکلہ اسمی صورتی . سولہدم ، مسلکی آلامق ایستہ دی .

— محررک .

[۱] ابن رشد .

قابلہ جققرنی بوبآت کریمہ ایلہ استدلال ابتدکاری کوریلور .
[۱] ولیہ ، خطبہ ، نکاحک اعلانی ، دوکوندہ دف جالق
واکنجہ خصوصری . پ عصر سعادتہ اولدینی کی دوام
ایدوب کیدیوردی . ابوبکر ، بالغامہ حضرت محمدن دیگر
اکابر امھادن ، کبار تابیندن مروی اولان سوزلر ، وقمہلر
بونی تأیید ایدیور . [۲]

عصر سعادتہ ، اصحاب دورندہ ہرہانکی بر مأمور ہیک
حکمی یعنی فرضیتی ، وجوبی ، مذہبیتی ... حقتہ تفصیلاتہ
احتیاج کورویلووردی . امرلردن ، سندرلن مقصد نہ اولدینی
آکلاشیلووردی . بو عصرلر کینجہ فقہا دورلرندہ ہرمارک
مدلولی وافادہ ابتدکی حکمک درجہ وقوتلری تدقیق اولونمہ
باشلادی . بو خصوصہ ناسلر پاییلور : فرضیت ، وجوب ایلہ
متصف اولدینی قینا آکلاشیلان قملار ایلہ مأمور بہ اولدینی
حالہ حکمندہ شہہ ایدیان دیگر قملار آراستہ مناسبلر
آرانیور ... خلاصہ اجتہاد ایدیلووردی .

ایشہ بورادہ « فانکحوا ... » و « تناکحوا ... » کی آیت
و حدیثلرہ کی امرلرک وجوبی ، اباحہ سی ، مذہبی ... افادہ
ایتدیکندہ اختلاف ایدیلدی . جمہور بواصرک مذہب افادہ
ایتدیکہ قائمندی . بناء علیہ بونلرہ کورہ نکاح مستحب پریش
اولووردی . ظاہرلر ، دلالت امر اولدینہ ہاترق نکاحک
وجوبہ قائل اولدیلر . [۳] مالکیلردن متأخرین بو خصوصہ
قضاہتہ کیر یووردی . نکاحک بعض کیمسہلرہ نظر ا فرضیت
وجوبہ ، بعضلرہ نظر ا مذہب ، بعضلرہ کورہدہ احتیاج
مباح اولدینہ قائل ایدیلر . فقط اکثر فقہا بونفصلی عندی
بولووردی . [۴] اسکی حقیقلر جمہور طرفی التزام ایدیور ،
نکاحک مستون و مستحب اولدینہ قائل اولووردی . [۵]
نکاحدہ خطبہ ایرادی مسئلہ سندہ اختلاف ایدیلدی .

ابو داود ظاہری بونک وجوبہ قائلدی . جمہوراسیہ بو خصوصہ
مروی اولان فعمل نجی (بوقارودہ کچدی) مذہب حکل
ایدیووردی . [۶] بناء علیہ بونلرہ کورہ نکاح خطبہ سزدہ
اولہ بیاردی . اسلافدن سفیان ثوری وسائر اہل علمک قاعطلری دہ
بوسر کردہ ایدی . [۷]

[۱] عبدالرزاق جامعدہ ، ابن ابی شیبہ .

[۲] بو بایدہ مراجعت ایدیلہک مآخذلر : سعید بن منصورک
سفنی ، جابر بن عبد اللہک مستدی ، ابن ابی شیبہ ، حاکمک مستدرکی ،
مسلم ، بخاری وسائرہدور .

[۳] مبسوط سرخی ج ۴ ص ۱۹۴ .

[۴] بدایہ المجتہد لابن رشد .

[۵] مبسوط سرخی .

[۶] ابن رشد ج ۲ .

[۷] ترمذی ج ۱ ص ۲۰۶ .